

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.6(1).2024.14
UDC 355.237:005.336.2

**THE ESSENCE
AND CONTENT
OF THE PROFESSIONAL
TRAINING OF OFFICERS
OF THE ARMED
FORCES OF UKRAINE
IN ACCORDANCE WITH
THE REQUIREMENTS
AND STANDARDS
OF NATO**

Andrii Savchenko

PhD student in Pedagogy,
Dragomanov Ukrainian State University,
9 Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
<http://orcid.org/0000-0002-1525-6258>
e-mail: savchenko39@ukr.net

Abstract. *The scientific article studied and analyzed the modern combat experience of readiness, the essence and content of the professional training of officers of the Armed Forces of Ukraine in accordance with the requirements and standards of NATO countries of cadets and students of higher military educational institutions. The scientific article presents the material that a graduate of a higher military educational institution must first of all be able to effectively organize, manage, fight, win and teach his subordinates.*

Military education at the tactical level in all NATO member countries is a corporate system of training military specialists, the purpose of which is to perform tasks determined by the specifics of the functioning of the armed forces and the need for their use in specific conditions. The training of military specialists in NATO member countries is focused on the training of officers who are able not only to lead troops in the rear, but also to command units in active combat conditions.

The formation of future officers of the tactical management level teaches them to be not only theoretically understood, but also psychologically prepared: to think critically and strategically evaluate any situation, both in peacetime and in wartime.

The future professional military activity of commanders of the tactical level (platoon, company, battalion) is characterized by the presence of constant danger, associated with the risk to life, requires from military personnel courage, endurance, the ability to overcome fear, and readiness for self-sacrifice. Practice has confirmed that an officer must first of all have a high level of consciousness, patriotism, readiness to fulfill his duty to the Motherland, no matter what the cost.

In the context of the adaptive structural-semantic model, the personal qualities of an officer, which are necessary for the effective performance of management functions of a tactical-level military commander in accordance with the assigned task, both in peacetime and in a combat environment, are determined.

Key words. *Tactical-level officers, professional training of officers, higher military educational institutions, training of military personnel of NATO countries.*

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.6(1).2024.14

УДК 355.237:005.336.2

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ВИМОГ ТА СТАНДАРТИВ КРАЇН НАТО

Савченко А. О.

здобувач третього освітньо-наукового рівня
вищої освіти,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

вул. Пирогова, 9, Київ, Україна

<http://orcid.org/0000-0002-1525-6258>

e-mail: savchenko39@ukr.net

Анотація. У статті вивчено та проаналізовано сучасний бойовий досвід готовності, суть та зміст професійної підготовки офіцерського складу Збройних Сил України відповідно вимог та стандартів країн НАТО курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів. Подано матеріал про те, що випускник вищого військового навчального закладу має насамперед вміти ефективно організовувати, керувати, воювати, перемагати та навчати цьому своїх підлеглих. Акцентовано увагу на тому, що військова освіта тактичного рівня в усіх країнах-членах НАТО – це корпоративна система підготовки військових фахівців, призначення яких виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування збройних сил і потребою їх застосування в конкретних умовах. Навчання військових фахівців у країнах – членах НАТО зосереджене на підготовці офіцерських кадрів, які здатні не тільки керувати військами в тилу, а й командувати підрозділами в активних бойових умовах.

Процес підготовки майбутніх офіцерів тактичного управлінського рівня також передбачає психологічну підготовку, розвиток критичного мислення та здатності до стратегічного оцінювання будь-якої ситуації як у мирний, так і у військовий часи.

Підтверджено, що майбутня професійна військова діяльність командирів тактичного рівня (взвод, рота, батальйон) характеризується наявністю постійної небезпеки, пов'язана з ризиком для життя, вимагає від військовослужбовців мужності, витримки, здатності подолати страх, готовність до самопожертви. Практикою підтверджено, що офіцер перш за все, повинен володіти високим рівнем свідомості, патріотизму, готовністю виконати свій обов'язок перед Батьківщиною.

У контексті адаптивної структурно-семантичної моделі особистісні визначено якості офіцера, які необхідні для ефективного виконання своїх управлінських функцій військового командира тактичного рівня відповідно поставленим завданням як у мирний час, так і в бойовій обстановці.

Ключові слова: офіцери тактичного рівня, професійна підготовка офіцерського складу, вищі військові навчальні заклади, підготовка військовослужбовців країн НАТО.

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. Виховати волю та викарбувати спрагу до знань – завдання військової освіти в Україні в сучасних умовах повномасштабної війни з РФ, тому освітні заклади мають підготувати особистість, яка перебуває у постійному процесі самовдосконалення, розширення свого світогляду, здатна критично мислити, готова до нестандартних рішень і займає проактивну позицію.

Сучасні вимоги безпосередньої участі Збройних Сил України у повномасштабній війні на протязі років передбачають трансформацію системи військової освіти за стандартами країн НАТО, що вимагає нові підходи у військовій освіті стосовно підготовки офіцерів тактичного рівня в мережі існуючих вищих військових навчальних закладів. В основу трансформації покладено досвід здобуття оптимізації та інноваційності світової та вітчизняної військової освіти, а також підвищення кваліфікації в системі підготовки на базі навчальних центрів.

У психолого-педагогічній науці аналізуються й обґрунтовуються значення рушійних сил освітнього процесу вищого військового навчального закладу щодо формування професійної підготовки такими науковцями: О. Діденко, А. Кучерявим, О. Кучерявим, В. Рижиковим, І. Толоком та ін. Наукові дослідження присвячені також і питанню підготовки майбутніх офіцерів ЗСУ до професійної діяльності, серед них слід відзначити праці М. Нещадима, А. Зельницького, О. Колісника, О. Прохорова, В. Ягупова. Однак проблема професійної підготовки майбутніх офіцерів тактичного рівня за стандартами та вимогами країн НАТО ще не знайшла достатнього осмислення й узагальнення в сучасній військовій педагогіці.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження: науково обґрунтувати сутність та розкрити зміст професійної підготовки офіцерського складу Збройних сил України відповідно вимог та стандартів країн НАТО в умовах повномасштабного ведення бойових дій.

Завдання дослідження: розробити змістовну частину та складові професійної підготовки офіцерського складу тактичного управлінського рівня Збройних Сил України за стандартами країн НАТО в умовах повномасштабних бойових дій по відсічі агресії РФ. Обґрунтувати змісту та потреби реального запровадження професійного стандарту вищої військової освіти, як відомого документу оптимізації військової освіти в умовах воєнного стану.

Методи проведення дослідження. В даному педагогічному дослідженні використовуються теоретичний аналіз, конкретизація систематичного цілеспрямованого вивчення об'єкта, пошук напрямків удосконалення освітнього процесу вищого військового закладу освіти. Теоретичні методи за функціями, які використовуються в даному дослідженні з поділом на класифікацію і систематизацію; методи пояснення й прогнозування в конкретній галузі дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Введення *Професійного стандарту вищої військової освіти* [8], як відомчого нормативного документа із забезпечення системи уніфікації, передбачає формування базових професійних складових офіцера тактичного рівня всіх видів, родів військ і спеціальних військ Збройних Сил України незалежно від отримуваної у вищому військовому навчальному закладі (ВВНЗ), військовому навчальному підрозділі закладу вищої освіти (ВНП ЗВО) спеціальності, спеціалізації та посади після завершення навчання у зазначених освітніх закладах.

Професійний стандарт вищої військової освіти використовується для: 1) розроблення освітньо-професійних (освітньо-наукових) програм та навчально-методичних матеріалів до них; 2) формування, відповідно до професійного стандарту, складової плану освітнього процесу вищого військового навчального закладу стосовно

підготовки офіцерів ЗСУ тактичного командного рівня; 3) розроблення переліку визначених компетенцій, необхідних для формування у майбутніх офіцерів компетентностей, знань, умінь і навичок для ефективного виконання ними соціально значимих професійних обов'язків як в мирний, так і у військовий час, 4) формування психофізіологічних і особистісних якостей військового фахівця тактичного рівня підготовки; 5) забезпечення якості вищої військової освіти при підготовці офіцерів ЗСУ тактичного командного рівня [8].

У рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України» наголошується, що кадрове забезпечення Збройних Сил України, реалізується через систему військової освіти, яка є складовою загальнодержавної системи освіти, і повинна забезпечити: відтворення інтелектуального потенціалу у військовій галузі, забезпечити якість підготовки військових фахівців відповідно до сучасних вимог і сприяти зміцненню обороноздатності держави [7].

Оптимізація процесу навчання у ВВНЗ та/або ВНП (ЗВО) – це вибір найкращих його варіантів для конкретних умов з метою отримання найкращих результатів без перевантаження викладачів і курсантів та слухачів [2].

Разом із тим, важливе місце відводиться виховній роботі з майбутніми офіцерами. Як зазначає Л. Петько, виховання, будучи обов'язковою і важливою частиною освітнього процесу у закладах вищої освіти, виступає цілісною системою, яка включає в себе: зміст, методи та засоби впливу на особистість. Якщо одна з цих ланок випадає, виховний процес втрачає свою цілісність, а тому і під час навчання студентів іноземної мови виховна робота не повинна упускатися, через те, що вільне володіння англійською мовою є обов'язковою компонентою у підготовці майбутніх офіцерів і формування в них міжкультурної компетентності [4; 14].

Тому, формування професійної готовності в системі підготовки військових фахівців передбачається, на думку А. Зельницького, досягненням кінцевого результату військово-професійної підготовки, а саме: сформованістю передбачених освітньо-кваліфікаційних характеристик офіцера тактичного рівня підготовки при повному опануванні освітньо-професійними програмами запрограмованих компетентностей, знань, навичок та вмінь, що містять визначені професійно важливі риси та властивості. Йдеться про соціально-особистісні (морально-етичні, індивідуально-психологічні самовдосконалення), загальнонаукові (базові знання з гуманітарної та соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки), загально-професійні (організаційно-управлінські, правові, тактичні, виховні, інформаційно-комунікативні, несення чергової служби), спеціалізовано професійні (тактико-спеціальні, військово-технічні, методичні) [1].

Також аналіз наукових джерел (В. Білик, О. Маслій [3], О. Матвієнко [15], Л. Петько, О. Прохоров, В. Рижиков [6], В. Тернопільська [12], О. Шевнюк, Г. Цветкова [13] та ін.) і результатів власних досліджень автора [9; 10] у контексті адаптивної структурно-семантичної моделі військовослужбовця дає змогу виокремити такі особистісні якості офіцера, що необхідні для ефективного виконання управлінських функцій військового командира тактичного рівня: 1) спрямованість на військову службу (мотивація офіцера, вираженість, активність); 2) почуття обов'язку, відповідальність, чесність, дисциплінованість, старанність; 3) соціальна нормативність (відповідність етичних установок загальноприйнятими нормам поведінки і відносин з іншими людьми); 4) комунікативність, товариськість, тактовність, терпимість; 5) здатність самостійно виконувати потрібні професійні завдання, ставити їх перед

собою, виконувати і перевіряти результати; б) цілеспрямованість, воля, наполегливість, сміливість, рішучість, самоконтроль і витримка.

Як зазначає О. Маслій, характерною рисою теоретичної підготовки майбутніх офіцерів у системі освітнього процесу ВВНЗ та/або ВНП(ЗВО) є спрямованість на інтелектуальну, творчу діяльність, через що така підготовка має стати фундаментом, який забезпечує формування навичок і вмінь військових фахівців з метою якісного виконання службових обов'язків на відповідних посадах у Сухопутних військах Збройних сил України. Крім того, з позиції становлення особистості майбутнього офіцера ЗСУ, як командира тактичного управлінського рівня, обсяг теоретичних знань має бути достатнім для професійного вирішення практичних завдань. В основі теоретичної підготовки майбутніх офіцерів важливим критерієм якості є високий рівень їх професіоналізму [3].

Зрештою, характер професійної діяльності військового командира тактичного рівня управління обумовлений низкою специфічних особливостей, що викликані специфікою військової служби, а саме: 1) швидке прийняття рішень у стислі часові терміни; 2) виконання службових обов'язків при сильному психологічному впливі; 3) прийняття відповідальних рішень у дуже насиченому інформаційному полі або при дефіциті інформації усвідомлення того, що ухвалення рішення пов'язано з ймовірним ризиком для життя і здоров'я підлеглого особового складу.

Згідно Статутних вимог ЗСУ, відповідно посадових обов'язків у мирний і воєнний час офіцер тактичного командного рівня відповідає: 1) за бойову готовність підрозділу та успішне виконання ним бойових завдань; 2) за бойову підготовку, виховання, військову дисципліну, морально-психологічний стан особового складу; 3) за збереження і стан озброєння, боєприпасів, техніки та майна підрозділу; 4) за підтримання внутрішнього порядку у підрозділі тощо [11].

Тож врахування стандартів професійної підготовки офіцерського складу країн НАТО забезпечить формування у офіцера тактичного рівня ЗСУ в процесі військової управлінської і спеціальної психолого-педагогічної підготовки у вищому освітньому закладі загальних регулятивних якостей, які конче потрібні для успішної діяльності військового командира тактичного рівня, а саме: 1) *поліфункціональність* (за кількістю покладених на офіцера різноманітних функціональних обов'язків); 2) *вербальність* (за засобами впливу на особовий склад в умовах безпосереднього та опосередкованого зв'язку з ним); 3) *індивідуальність* (за формою організації професійної діяльності військового командира); 4) *самостійність* (за способами діяльності: без сторонньої допомоги, дріб'язкової опіки з боку керівництва (у межах виконання професійних завдань)); 5) *полікомунікативність* (за обсягом службово-інформаційних зав'язків з періодично змінним колом осіб); 6) *розумова якість* (корегування відповідно у раціональному співвідношенні розумового і фізичного навантаження); 7) *творчість* (така якість, що в межах виконання професійних завдань (дій) не піддається в повній мірі алгоритмічному опису); 8) *динамічність* (з-за змінних умов професійної діяльності); 9) *стресогенність* (через особливі умови виконання службових обов'язків, що пов'язані з впливом стресогенних факторів середовища і діяльності в процесі військової служби); 10) *підвищена моральна відповідальність* за здоров'я і життя особового складу, збереження матеріальних цінностей.

Тому, професійна підготовка офіцерів ЗСУ військового управління тактичного рівня за стандартами підготовки офіцерського складу в країнах НАТО (як інтегральний показник якості особистості) характеризується ступенем здатності і готовності до постійного самовдосконалення, застосування сформованих компетентностей,

знань, умінь, навичок, особистих якостей і ціннісних орієнтацій при виконанні службових (бойових) функцій у військах (силах) в умовах мирного та воєнного часу на посаді за призначенням.

При підготовці за стандартами країна НАТО перелік компетентностей офіцера тактичного рівня формується з врахуванням виконання службових (бойових) функцій (загальновійськова та тактична, військового спеціаліста (за видом, родом військ і спеціальних військ Збройних Сил України, адміністративно-управлінська, психолого-педагогічна (навчання і виховання воїнів) на посаді за призначенням в умовах мирного та воєнного часу.

Проведений аналіз наукової літератури, а також врахування стандартів підготовки офіцерського складу країн НАТО [5] дозволяє визначити сутність професійної компетентності майбутніх офіцерів військових командирів тактичного управлінського рівня як результат освітнього процесу вищого військового навчального закладу в процесі якого навчають майбутніх офіцерів ЗСУ, як військових фахівців, вирішувати професійні проблеми та завдання, що виникають у реальних ситуаціях службової діяльності, використовуючи знання, набутий професійний і життєвий досвід, цінності та нахили.

Сучасна вітчизняна система підготовки офіцерів тактичного рівня за стандартами та критеріями підготовки офіцерського складу в країнах НАТО керується такими принципами: 1) громадська спрямованість в професійній освіті військовослужбовців; 2) зв'язок виховання з життям і практикою військової служби; 3) опора на позитивне з урахуванням власного досвіду; 4) гуманізація професійної освіти у вищих військових навчальних закладах; 5) особистісний підхід; 6) єдність виховних впливів у сучасних Збройних силах України.

Отже, майбутні офіцери тактичного управлінського рівня відповідно до завдань професійної діяльності військового командира повинні демонструвати такі загальнокультурні компетентності, як-от: 1) здатність самовіддано служити українському народу, дотримуватися Конституції і законів України, виконувати вимоги військових статутів; 2) гідно нести високе звання захисника української держави, дорожити честю і бойовою славою ЗСУ, військового підрозділу, військового звання; 3) дотримуватися правил військової ввічливості, поведінки; 4) бути здатним орієнтуватися у нормативно-правовому законодавстві, що визначає порядок проходження служби військовослужбовцями в лавах ЗСУ і регламентує відносини між ними; 5) виявляти уміння щодо логічного мислення, узагальнення, аналізу, критичного мислення, систематизації, прогнозування, постановки дослідницьких завдань і вибору шляхів їх вирішення; 6) навички письмової та усної ділової комунікації, читання і перекладу текстів з професійної тематики іноземною мовою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Подальше реформування Збройних Сил України, згідно стандартів країн НАТО, в умовах повномасштабної відсічі агресії РФ і безпосередньої участі в бойових діях на протязі років виокремило нагальне питання щодо радикального вдосконалення змісту військової освіти відповідно до сучасних потреб, наповнення його культурно-історичними надбаннями українського народу та світової культури, оновлення згідно з досягненнями сучасної психолого-педагогічної та військової науки, передовими технологіями навчання та досвідом бойової підготовки військ, зокрема формування психологічної готовності майбутніх офіцерів до діяльності в оновлених умовах бойової діяльності, що забезпечує їхню готовність до ухвалення обґрунтованих рішень, подо-

лання труднощів військової служби, самопожертви заради виконання поставленої бойової задачі.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці специфічної методики загально-управлінської професійної підготовки офіцерського складу тактичного рівня Збройних сил України відповідно вимог та стандартів підготовки в країнах НАТО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зельницький А. М. Концептуальні засади гарантування якості підготовки майбутніх офіцерів Збройних сил України у вищих військових навчальних закладах. *Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки*. 2017. № 6. С. 71-83.
2. Інноваційні педагогічні технології та методики в освітньому процесі військових навчальних закладів провідних країн-членів НАТО і України : колективна монографія / за заг. ред. проф. В. С. Рижикова. Київ : Науково-досл. центр Військового ін-ту Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2018. 320 с.
3. Маслій О. М. Система професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у вищих військових навчальних закладах : теоретичний і методичний аспекти : монографія. Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2019. 324 с.
4. Петько Л. В. Принципи виховання в освітньому середовищі ВНЗ. *Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів* : зб. наук. праць за матеріалами ІХ Всеукраїнської інтернет-конференції (Умань, 27 жовтня 2016 р. / відп. ред. В. В. Макаручук. Умань : ФОП Жовтий, 2016. С. 142-146.
5. Підходи, практики, принципи і стандарти НАТО в секторі безпеки і оборони України. Ключові досягнення станом на вересень 2022 року / Кабінет Міністрів України. 2022. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/2022/09.2022/broshura_UA.pdf
6. Прохоров О. А., Рижиков В. С. Інтерактивні методи навчання : теорія та практика впровадження ділових (рольових) ігор в освітній процес військових навчальних закладів. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21. Т. 3. С. 87-92.
7. Про Стратегію воєнної безпеки України : Указ Президента України від 25.03.2021. № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
8. Професійний стандарт офіцера тактичного рівня Збройних Сил України за військово-обліковою спеціальністю ВОС 320100 : затв. Генеральним штабом Збройних Сил України від 30.12.2020 № 103/1/333 URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/profesiinyi-standart-017-2020.pdf>
9. Савченко А. О. Теоретичне обґрунтування та практична розробка моделі формування управлінської компетентності офіцерів тактичного рівня у процесі професійної підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. 2022. № 55. Т. 3. С. 179-185. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-3-28>
10. Савченко А. О. Технологія розробки професіо-психограми управлінської компетентності офіцера тактичного рівня Збройних Сил України. *Наукові записки* : [зб. наук. статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. CLIII (153). С. 121-131. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-153.2022.14>
11. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України. Документ 548-XIV, чинний, поточна редакція – Редакція від 04.05.2024, підстава – 3621-IX. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 22–23, ст. 194). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text>

12. Kovalynska I. V., Ternopil'ska V. I. A Survey of multicultural education in Ukraine : state approach. *Science and practice* : Collection of scientific articles. Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 2016. P. 256-259.
13. Kryshtanovych S., Bilyk V., Matvienko O., Stepanenko L., & Tsvietkova H. (2022). Influence of psychological conditions on the level of creative imagination. *Creativity Studies*, 15 (2), 406-419. DOI: <https://doi.org/10.3846/CS.2022.15196>
14. Pet'ko Lyudmila Priorities for the development of the Ukrainian national idea and the upbringing students of this modern era. *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word.Corp. (Canada). September/October. 2017. Vol. 6. No. 5, 59-78. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/16021>
15. Shevniuk, Olena and Matviienko, Olena (2019). Moral Values and Skills : The Challenges of Space Exploration Practices. *Philosophy and Cosmology*, 23, 121-129.

REFERENCES:

1. Zelnytskyi, A. M. (2017). Kontseptualni zasady harantuvannia yakosti pidhotovky maibutnikh ofitseriv Zbroinykh syl Ukrainy u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh [Conceptual principles of guaranteeing the quality of training of future officers of the Armed Forces of Ukraine in higher military educational institutions]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia : Pedagogichni nauky – Herald of Cherkasy University. Pedagogical sciences*, 6, 71-83 [in Ukrainian].
2. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii ta metodyky v osvithnomu protsesi viiskovykh navchalnykh zakladiv providnykh krain-chleniv NATO i Ukrainy [Innovative pedagogical technologies and methods in the educational process of military educational institutions of the leading NATO member countries and Ukraine] : kolektyvna monohrafiia / V. S. Ryzhykova (Ed.). (2018). Kyiv : Naukovo-dosl. tsentr Viiskovoho in-tu Kyivskoho nats. un-tu imeni Tarasa Shevchenka, 320 p. [in Ukrainian].
3. Maslii, O. M. (2019). Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv raketno-artyl'eriiskoho ozbroiennia u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh : teoretychnyi i metodychnyi aspekty [System of professional training of future officers of missile and artillery weapons in higher military educational institutions : theoretical and methodical aspects] : monohrafiia. Khmelnytskyi : FOP Melnyk A. A. [in Ukrainian].
4. Petko, L. V. (2020). Pryntsypy vykhovannia v osvithnomu seredovyshchi VNZ. [Principles of education in the educational environment of universities]. *Suchasni tekhnolohii rozvytku profesiinoi maisternosti maibutnikh uchyteliv – Modern technologies for the development of professional skills of future teachers*: zb. nauk. prats za materialamy IKh Vseukrainskoi internet-konferentsii (Uman, 27 zhovtnia 2016 r. / V. V. Makarchuk (Ed.). Uman : FOP Zhovtyi, 142-146 [in Ukrainian].
5. Pidkhody, praktyky, pryntsypy i standarty NATO v sektori bezpeky i oborony Ukrainy. Kliuchovi dosiahnennia stanom na veresen 2022 roku [Approaches, practices, principles and standards of NATO in the security and defense sector of Ukraine. Key indicators September 2022]. (2022). Kabinet Ministriv Ukrainy. Kyiv. Retrieved from: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/2022/09.2022/broshura_UA.pdf [in Ukrainian].
6. Prokhorov, O. A., Ryzhykov, V. S. (2020). Interaktyvni metody navchannia : teoriia ta praktyka vprovadzhennia dilovykh (rolovykh) ihor v osvithni protses viiskovykh navchalnykh zakladiv [Interactive learning methods : theory and practice of introducing business (role-playing) games into the educational process of military educational institutions]. *Innovaiina pedahohika – Innovative pedagogy. Issue 21, 3, 87-92* [in Ukrainian].
7. Pro Stratehiiu voiennoi bezpeky Ukrainy (2021) : Ukaz Prezydenta Ukrainy [About the Military Security Strategy of Ukraine] vid 25 bereznia 2021 roku No 121/2021. (2021). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> [in Ukrainian].
8. Profesiinyi standart ofitsera taktychnoho rivnia Zbroinykh Syl Ukrainy za viiskovo-oblikovoiu spetsialnistiu VOS 320100 [Professional standard of a tactical-level officer of the

Armed Forces of Ukraine. Specialty (MAS) 320100] : zatv. Heneralnym shtabom Zbroinykh Syl Ukrainy vid 30.12.2020 № 103/1/333. (2020). Retrieved from: <https://nuou.org.ua/assets/documents/profesiinyi-standart-017-2020.pdf> [in Ukrainian].

9. Savchenko, A. O. (2022). Teoretychne obgruntuvannya ta praktychna rozrobka modeli formuvannya upravlinskoï kompetentnosti ofitseriv taktychnoho rivnia u protsesi profesiinoï pidhotovky [Theoretical justification and practical development of the model for forming managerial competencies of tactical level officers in the process of professional training]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzh. ped. un-tu imeni Ivana Franka – Topical Issues of Humanities : interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 2022. Vol. 55, 3, 179-18* DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-3-28> [in Ukrainian].

10. Savchenko, A. O. (2022). Tekhnolohiia rozrobky profesio-psykhohramy upravlinskoï kompetentnosti ofitsera taktychnoho rivnia Zbroinykh Syl Ukrainy [Technology of developing a professional psychogram of the managerial competence of the Tactical Officer of the Armed Forces of Ukraine]. *Naukovi zapysky : Seriiia pedahohichni ta istorychni nauky – Scientific notes : Series of pedagogical and historical sciences. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova ; ukl. L. L. Makarenko. Kyiv : Vydavnychi dim «Helvetyka». Vol. SLIII (153), 121–131* [in Ukrainian].

11. Pro Statut vnutrishnoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy [On the Regulations of the Internal Service of the Armed Forces of Ukraine] : Zakon Ukrainy. Document 548-XIV, valid, current version – Revision on May 4, 2024, on the basis – 3621-IX. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) – Vidomosti Verkhovnoi Rady of Ukraine – The Bulletins of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1999. No 22–23, st. 194*. (2024). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text> [in Ukrainian].

12. Kovalynska, I. V., Ternopil'ska, V. I. (2016). A Survey of multicultural education in Ukraine : state approach. *Science and practice : Collection of scientific articles. Thorpe Bowker. Melbourne, Australia, 256-259* [in English].

13. Kryshchanovych, S., Bilyk, V., Matvienko, O., Stepanenko, L., & Tsvietkova, H. (2022). Influence of psychological conditions on the level of creative imagination. *Creativity Studies, 15 (2), 406-419*. DOI: <https://doi.org/10.3846/CS.2022.15196> [in English].

14. Petko, Lyudmila. (2017). Priorities for the development of the Ukrainian national idea and the upbringing students of this modern era. *Intellectual Archive. Toronto : Shiny Word.Corp. (Canada). September/October. Vol. 6. No. 5, 59-78*. Retrieved from: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/16021> [in English].

15. Shevniuk, Olena and Matviienko, Olena. (2019). Moral Values and Skills : The Challenges of Space Exploration Practices. *Philosophy and Cosmology, 23, 121-129* [in English].